

Síntesi

Amoris laetitia, sobre l'amor en la família

Introducció: L'alegria de l'amor (nn. 1 al 7).

Capítol Primer: A la llum de la Paraula (nn. 9 al 30)

Capítol Segon: Realitat i desafiaments de les Famílies (nn. 31 al 57)

Capítol Tercer: La mirada posada en Jesús: vocació de la família (nn. 58 al 88)

Capítol Quart: L'amor en el matrimoni (nn. 89 al 164).

Capítol Cinquè: Amor que es torna fecund (nn. 165 al 198)

Capítol Sisè: Algunes perspectives pastorals (nn. 199 al 258).

Capítol Setè: Enfortir l'educació dels fills (nn. 259 al 290)

Capítol Vuitè: Acompanyar, discernir i integrar la fragilitat (nn. 291 al 312)

Capítol Novè: Espiritualitat matrimonial i familiar (nn. 313 al 325).

Pregària final a la Sagrada Família

Introducció: L'alegria de l'amor (nn 1 al 7).

- L'alegria de l'amor que es viu a les famílies és també el goig de l'Església.
- Ja en el **nº 2** el Papa és clar: *Els debats que es produeixen en els mitjans de comunicació o en publicacions, i inclús entre ministres de l'Església, van des de un desig desenfrenat de canviar-ho tot sense suficient reflexió o fonament, a l'actitud de pretendre resoldre tot aplicant normatives generals o derivant conclusions excessives d'algunes reflexions teològiques.*
- **Principi del Papa. n. 3:** *Recordant que el temps és superior a l'espai, vull reafirmar que no totes les discussions doctrinals, morals o pastorals han de ser resoltes amb intervencions magisterials. Naturalment, a l'Església és necessària una unitat de doctrina i de praxis, però això no impedeix que subsisteixin diferents maneres d'interpretar alguns aspectes de la doctrina o algunes conseqüències que se'n deriven.*
- El mateix Papa adverteix: és llarga, amb molts temes, molts estils... No recomana una lectura general ràpida. Cal aprofundir. Recomana llegir-ne parts o per capítols. I el Papa diu: als matrimonis els agradarà capítol 4 i 5. En canvi, als agents de pastoral: capítol 6. I per a tots recomana el capítol 8.

Capítol Primer: A la llum de la Paraula (nn. 9 al 30)

- **Nº 8:** La Bíblia està plena de famílies, de generacions, d'històries d'amor i de crisis familiars, des de la primera pàgina (Adam i Eva) fins la darrera (noces de l'Esposa i de l'Anyell).

Es fa un recorregut per passatges de la Bíblia sobre la família: 2 capítols primers del Gènesi; Salm 128, 1-6; 1 Co 16,19; Rm 16,5; Col 4,15)

De l'Evangeli es cita: *Lc 2, 51; Mt 10, 34-37; Lc 9,59-62; Lc 2,48-50; Lc 8,21; Mt 18,3-4; Mt 19, 3-8.*

Capítol Segon: Realitat i desafiaments de les Famílies (nn. 31 al 57)

- El Papa cita als Bisbes d'Espanya: CEE, *Matrimonio y familia* (6 juliol 1979). Diu el Papa *en el context de varies dècades enrere, els Bisbes*

*d'Espanya ja reconeixien una realitat domèstica amb més espais de llibertat, “amb un repartiment equitatiu de càrregues, responsabilitats i tasques [...]”. En valorar més la comunicació personal entre els esposos, es contribueix a humanitzar tota la convivència familiar [...]. Ni la societat en què vivim ni aquella envers la que caminem permeten la pervivència indiscriminada de formes i models del passat”. I el Sant Pare afegeix citant la *Relatio Synodi* 2014, n° 5: “però som conscients de la direcció que estan agafant els canvis antropològics-culturals, per raó dels quals els individus són menys recolzats que en el passat per les estructures socials en la seva vida afectiva i familiar”.*

- Perill de l'individualisme que desvirtua els vincles familiars i que acaba per considerar a cada component de la família com un illa.
- Ritme de vida actual: dinàmiques d'intolerància i agressivitat; estrès; confondre genuïna llibertat amb la idea de què cadascú jutja com li sembla; com si tot fos igual i qualsevol cosa hagués de permetre's.
- **N° 36:** *a vegades la nostra pròpia manera de presentar les conviccions cristianes i la forma de tractar a les persones, han ajudat a provocar el que avui lamentem, per això hem de fer autocrítica. Per una banda, sovint presentem el matrimoni de tal forma que el seu fi unitiu, la crida a créixer en l'amor i l'ideal d'ajuda mútua, va quedar amagat per un accent quasi excloent en el deure de la procreació. Tampoc hem fet un bon acompanyament dels nous matrimonis en els seus primers anys, amb propostes que s'adaptin als seus horaris, als seus llenguatges, a les seves inquietuds més concretes. Altres vegades, hem presentat un ideal teològic del matrimoni massa abstracte, quasi artificiosament construït, llunyà de la situació concreta...*
- **N° 37:** El Papa reconeix que durant massa temps vam insistir només en qüestions doctrinals, bioètiques i morals, sense motivar l'obertura a la gràcia...Frase contundent del papa: *Estem cridats a formar les consciències, però no a pretendre substituir-les.*
- **N. 39:** Decadència cultural que no promou l'amor ni el lliurament en el què el Papa anomena “cultura del provisional”: velocitat en passar d'una relació afectiva a una altra; temor a un compromís permanent; obsessió pel temps lliure; trasllat a les relacions afectives del que passa amb els objectes (usar i tirar). Narcisisme.
- **N. 41:** Afectivitat narcisista, inestable i canviant. Proliferació de la pornografia i de la comercialització del cos.
- **N. 43:** Debilitament de la fe i de la pràctica religiosa en algunes societats afecta a les famílies i les deixa més soles amb les seves dificultats.
- **N. 54:** El Papa afirma que malgrat s'ha millorat en el reconeixement dels drets de la dona i en la seva participació en l'espai públic encara falta molt per fer: violència verbal, física i sexual, mutilació genital de la dona; desigualtat d'accés a llocs de treball dignes i als llocs on es prenen les decisions. El Papa diu clarament que el problema no és l'emancipació de la dona, dir això és una nova forma de marxisme.
- **N° 56:** Ideologia anomenada de gènere (*gender*) que nega la diferència i la reciprocitat natural d'home i dona.
- **N. 57:** No caiguem en la trampa de lamentar-nos per defensar-nos en comptes de desvetllar una creativitat missionera.

Capítol Tercer: La mirada posada en Jesús: vocació de la família (nn. 58 al 88)

- Cal que ressoni el primer anunci: el Kerigma.
- **N. 59:** *El nostre ensenyament sobre el matrimoni i la família no pot deixar d'inspirar-se i de transfigurar-se a la llum d'aquest anunci d'amor i de tendresa, per no convertir-se en una mera defensa d'una doctrina freda i sense vida*
- Jesús recupera i porta a la plenitud el projecte diví
- Es fa un repàs al tema de la família en els documents de l'Església: *Gaudium et spes; Humanae Vitae; Gratissimam sane; Familiaris consortio; Deus caritas; Caritas in veritate...*
- **N. 71 al 75 :** El sacrament del matrimoni. Tota la teologia i la seva importància.
- **N. 80 al 85:** La transmissió de la vida i l'educació dels fills
- **N. 86:** La Família i l'Església: l'amor viscut en les famílies és una força constant per la vida de l'Església.

Capítol Quart: L'amor en el matrimoni (nn. 89 al 164).

- Papa diu: el que hem dit fins ara no és suficient. Cal parlar de l'amor: *la gràcia del sacrament del matrimoni està destinada abans que res a perfeccionar l'amor dels cònjuges*
- A partir de l'himne famós de St Pau (1 Co 13,4-7) va desgranant les característiques de l'amor.
- **N. 91 al 93: Paciència:** no vol dir deixar que ens maltractin o tolerar agressions o que ens tractin com objectes. Perill: exigir que les relacions siguin celestials o que les persones siguin perfectes o col·locar-nos nosaltres en el centre i esperar que només es compleixi la pròpia voluntat. Reconèixer que l'altre té dret a viure a aquesta terra junt amb mi, tal i com és. *L'amor té sempre un sentit de profunda compassió que porta a acceptar l'altre com a part d'aquest món, també quan actua d'una forma diferent al que jo voldria.*
- **N. 93 al 94: Actitud de servei:** L'amor no és només un sentiment sinó molt més: "fer el bé" (referència a St. Ignasi: el "*amor se debe poner más en las obras que en las palabras*").
- **N. 95 al 96: Guarint l'enveja:** El veritable amor valora els èxits de l'altre, no els sent com una amenaça. Acceptar els dons de l'altre tal i com és.
- **N. 97 al 98: Sense ser orgullós:** *qui estima, no només evita parlar massa de si mateix, sinó que a més a més, perquè està centrat en els altres, sap ubicar-se en el seu lloc sense pretendre ser el centre.*
- **N. 99 al 100: amabilitat**
- **N. 101 al 102: despreniment**
- **N. 103 al 104: sense violència interior**
- **N. 105 al 108: perdó**
- **N. 109 al 110: Alegrar-se amb els altres**
- **N. 111 al 113: Disculpa tot**
- **N. 114 al 115: Confia**
- **N. 116 al 117: Espera**
- **N. 118 al 119: Suporta tot**

- **N. 120 al 141: Créixer en la caritat conjugal:** El Papa defineix la caritat conjugal com *l'amor que uneix als esposos, santificat, enriqueit i il·luminat per la gràcia del sagrament del matrimoni*. Aquesta caritat conjugal inclou tota la vida, tot en comú i veure el matrimoni des de la perspectiva de la bellesa i de l'alegria.
- **N. 142 al 162: Amor apassionat:** El Papa analitza dins el món de les emocions i diu que tenen un lloc important en el matrimoni. Afirmar que experimentar una emoció no és quelcom moralment bo ni dolent en si mateix: *començar a sentir desig o rebuig no és pecaminós ni reprobable. El que és bo o dolent és l'acte que un realitzi mogut o acompanyat per una passió*. El Papa insisteix en què *Déu estima el plaer dels seus fills* i aprofundeix en la dimensió eròtica de l'amor. La sexualitat és un regal meravellós per a les criatures. *La necessitat sexual dels esposos no és objecte de menyspreu*. El sexe com vist com un do de Déu que embelleix la trobada dels esposos. Però també hi pot haver una visió esbiaixada de la sexualitat: despersonalització, patologies, usar i tirar, Adverteix que les relacions sexuals dels esposos han de ser de mutu acord. I no només això: comenta el text famós d'Ef 5,22: rebuig de tota forma de sotmetiment sexual. El Papa afirma, però també, que l'home no pot viure exclusivament de l'amor oblatiu, descendent. No es pot donar únicament i sempre, també cal rebre. Qui vol donar amor, ha de rebre'l. El Papa insereix en el tema del matrimoni i la virginitat: no hi ha inferioritat del matrimoni ni superioritat de la virginitat o el celibat. Els diferents estats de vida es complementen, de tal forma que un pot ser més perfecte en un sentit i l'altre, en un altre.

Capítol Cinquè: Amor que es torna fecund (nn. 165 al 198)

- **N. 166 al 177: acollir una nova vida:** Una nova vida és un regal de Déu. *Si un nen arriba al món amb circumstàncies no desitjables, els pares, o els altres membres de la família, han de fer tot el possible per acceptar-lo com a do de Déu i per assumir la responsabilitat d'acollir-lo amb obertura i carinyo*.
- **N. 178 al 186: Fecunditat ampliada:** Moltes parelles d'esposos no poden tenir fills. Sabem que això és un patiment diu el Papa per ells. 2 camins: adopció i acollida. Cal que les famílies cristianes no siguin vistes com llunyanes o rares. **N. 182:** *a vegades passa que algunes famílies cristianes, pel llenguatge que usen, per la manera de dir les coses, per l'estil de tracte, per la repetició constant de dos o tres temes, són vistes com llunyanes, com separades de la societat, i fins i tot, els seus propis parents es veuen depreciats o jutjats per elles*.
- **N. 187 al 198: La vida en la Família gran:** El nucli familiar no s'ha d'aïllar de la família ampliada: pares, tiets, cosins, avis, veïns...

Capítol Sisè: Algunes perspectives pastorals (nn. 199 al 258).

- És un capítol important: **N. 199:** *el diàleg del camí sinodal va portar la necessitat de desenvolupar nous camins pastorals que procuraré recollir ara de manera general. Seran les distintes comunitats qui hauran d'elaborar*

propostes més pràctiques i eficaces, que tinguin en compte tant les necessitats de l'Església com les necessitats i els desafiaments locals.

- **N. 200 al 204: Anunciar l'Evangelí de la família avui:** *Exigència a tota l'Església d'una conversió missionera: és necessari no quedar-se en un anunci merament teòric i desvinculat dels problemes reals de les persones. Als ministres ordenats els acostuma a faltar formació adequada per a tractar els complexos problemes actuals de les famílies. N. 203 (seminari i seminaristes): El Papa fa una crida als seminaristes perquè accedeixin a una formació interdisciplinària més ampla sobre el nuviatge i el matrimoni i no només sobre la doctrina. El Papa demana que caldrà garantir durant la formació una maduració perquè els futurs ministres tinguin l'equilibri psíquic que la seva tasca exigeix. Els vincles familiars són fonamentals per enfortir la sana autoestima dels seminaristes. Per això és important que les famílies acompanyin tot el procés del seminari i del sacerdoti, ja que ajuden a enfortir-lo de forma més realista. En aquest sentit, és saludable la combinació d'algun temps de vida en el seminari amb un altre de vida en parròquies que permeti prendre major contacte amb la realitat concreta de les famílies. N. 204: Necessitat d'agents de pastoral familiar: psicopedagogs, assistents socials, advocats de família...*
- **N. 205 al 216: Guiar als promesos en el camí de preparació al matrimoni:** *Cal ajudar als joves a descobrir el valor i la riquesa del matrimoni. N. 207: hi ha diverses maneres legítimes d'organitzar la preparació pròxima al matrimoni, i cada Església local discernirà el que sigui millor, procurant una formació adequada que al mateix temps no allunyi als joves del sagrament. No es tracta de donar-los tot el Catecisme ni de saturar-los amb masses temes. El Papa anima a famílies missioneres de les pròpies famílies, grups de nuvis i les ofertes de xerrades opcionals sobre temes que realment interessin als joves. Caldria que els nuvis no veiessin el casament com el final del camí, sinó que assumeixin el matrimoni com una vocació que empeny envers davant, amb la ferma i realista decisió de travessar junts totes les proves i moments difícils. N. 211: En la preparació dels nuvis, cal que sigui possible indicar-los llocs i persones, consultories o famílies disponibles, on puguin acudir en recerca d'ajuda quan sorgeixin dificultats. N. 212 al 215: També es parla de la preparació immediata al matrimoni (com la viuen els nuvis) i com hauria de ser viscuda.*
- **N. 217 al 230: Acompanyar en els primers anys de la vida matrimonial:** *El matrimoni no és quelcom fet i acabat. El sí és l'inici d'un camí, itinerari. N. 221: Una de les causes que porten a ruptures matrimonials és tenir expectatives massa altes sobre la vida conjugal. La realitat és limitada del que s'havia somiat pels nuvis. Dels N. 223 al 230 s'ofereixen alguns recursos per aquests primeres anys de vida matrimonial: presència d'esposos amb experiència; parròquia; associacions, moviments eclesials i noves comunitats. Importància de l'espiritualitat familiar, pregària, participació a l'Eucaristia dominical; Eucaristies celebrades per a les famílies sobretot en l'aniversari del matrimoni... N. 225: recursos pràctics que els han estat d'utilitzat [a d'altres matrimonis]: la programació dels moments per estar junts gratuïtament; els temps de recreació amb els fills; diverses formes de celebrar coses importants; espais d'espiritualitat compartida... N. 226: El Papa anima als matrimonis joves a crear una rutina pròpia matrimonial: un bes cada matí; beneir-se totes les nits; esperar a l'altre i*

rebre'l quan arriba; tenir alguna sortida junts; compartir tasques domèstiques... Però al mateix temps és bo trencar la rutina amb la festa: capacitat de celebrar en família, d'alegrar-se i de festejar coses boniques. **N. 227:** Missatge pels Pastors: animar a les famílies a créixer en la fe: animar a la confessió freqüent; la direcció espiritual; l'assistència a recessos espirituals... Quan visiten les llars pregar junts en família. Buscar un moment per llegir la Paraula de Déu. **N. 229:** crida del papa a les parròquies, moviments, escoles i altres institucions d'Església: *reunions de matrimonis veïns o amics, recessos breus per a matrimonis; xerrades d'especialistes sobre problemàtiques concretes de vida familiar; centres d'assessorament matrimonial; agents missioners orientats a conversar amb els matrimonis sobre les seves dificultats i anhels; consultories sobre diferents situacions familiars; espais d'espiritualitat; tallers de formació per pars amb fills problemàtics, assembles familiars...* **N. 230:** El Papa diu que molts desapareixen després de rebre el sagrament del matrimoni però que acaben retornant al cap d'uns anys: baptisme d'un fill; primera comunió, funeral, casament d'uns amics... Podrien ser millor aprofitades. També parla de benedicció de les cases o visita d'una imatge de la Mare de Déu...

- **N. 231 al 252: Il·luminar crisis, angoixes i dificultats:** Les crisis formen part de la vida matrimonial. El Papa distingeix entre crisis comuns i crisis personal en els matrimonis. Crisis comunes en els matrimonis: crisis del començament quan cal aprendre a compatibilitzar les diferències i desprendre's dels pares; crisi de l'arribada del fill; crisi de l'educació dels fills; crisi de l'adolescència dels fills; crisi de la marxa dels fills; crisi en la vellesa dels pares del matrimoni... Crisis personals: dificultats econòmiques, laborals, afectives, socials, espirituals. **N. 237:** *A vegades, per dir que tot s'ha acabat és suficient una insatisfacció, una absència en un moment en què es necessitava de l'altre, un orgull ferit o un temor difós. Hi ha situacions pròpies de la inevitable fragilitat humana, a les que s'atorga una càrrega emotiva massa gran.: no ser comprès per l'altre, la gelosia, les diferències entre els dos; l'atractiu que desperten altres persones; els nous interessos que tendeixen a apoderar-se del cor; els canvis físics del cònjuge...* **N. 239 al 240: Velles ferides** que marquen el present de la vida matrimonial: falta de maduresa per no haver sanat coses antigues de la vida: estimar amb amor egocèntric propi del nen; amor insaciable; amor adolescent... Molts a la seva infància sense haver sentit que han estat estimats incondicionalment i això marca la seva capacitat de confiar i d'entregar-se. **Llavors cal fer un procés d'alliberament que mai no es va afrontar. Quan la relació entre els cònjuges no funciona bé, abans de prendre decisions importants convé assegurar-se de què cadascú hagi fet aquest camí de curació de la pròpia història. Això exigeix reconèixer la necessitat de sanar, demanar amb insistència la gràcia de perdonar i de perdonar-se, acceptar ajuda, buscar motivacions positives i tornar a intentar-ho una i altra vegada. Cadascú ha de ser molt sincer amb si mateix per reconèixer que la seva manera de viure l'amor té aquestes immadureses.** **N. 241 al 246: Acompanyar després de ruptures i divorcis:** *hi ha casos on la separació és inevitable. A vegades pot fins i tot ser moralment necessària, quan precisament es tracti de sostreure al cònjuge més dèbil, o als fills petits, de les ferides més greus causes per la prepotència o la violència...* Ara bé, cal que sigui vist com un remei extrem,

després que qualsevol intent raonable hagi estat inútil. **N. 242:** Cal un discerniment particular per acompanyar pastoralment als separats, als divorciats, als abandonats. *S'ha d'acollir i valorar especialment el dolor dels qui han sofert injustament la separació, el divorci o l'abandó, o bé, s'han vistos obligats a trencar la convivència pels maltractaments del cònjuge.* Cal alentir a les persones divorciades que NO s'han tornat a casar a participar de l'Eucaristia. **N. 243:** *A les persones divorciades que viuen en una nova unió és important fer-les sentir que són part de l'Església, que no estan excomulgades i que no són tractades com a tals perquè sempre integren la comunió eclesial.* El Papa recorda aquí el que ja va dir a la seva **Catequesi del 5 d'agost de 2015 i que llavors ja va generar polèmica.** Una cosa és estar excomunicat i una altra molt distinta és apropar-se a rebre la comunió eucarística. Prossegueix el Papa: *Aquestes situacions exigeixen un atent discerniment i un acompanyament amb gran respecte, evitant tot llenguatge i actitud que les faci sentir discriminades, i promovent la seva participació en la vida de la comunitat. Per a la comunitat cristiana, fer-se càrrec d'elles no implica un debilitament de la fe i del seu testimoni sobre la indissolubilitat matrimonial, és més, en aquesta cura expressa precisament la seva caritat.* El Papa cita aquí la *Relatio Synodi* del 2014 i la *Relació final* del 2015, n. 84. **N. 244:** Parla del desig dels pares sinodals per a fer més accessibles i àgils els processos per a reconèixer els casos de nul·litat i els seus 2 Motu Proprios en aquest sentit. En aquest sentit el Papa és exigent: *Això implica la preparació d'un nombre suficient de personal, integrat per clergues i laics, que es dediqui de forma prioritària a aquest servei eclesial. Per tant, serà necessari posar a disposició de les persones separades o de les parelles en crisi un servei d'informació, consell i mediació, vinculat a la pastoral familiar, que també podrà acollir a les persones en vistes de la investigació preliminar del procés matrimonial.* **N. 247 al 252: algunes situacions complexes:** parla dels matrimonis mixtes; matrimonis amb disparitat de culte; accés al baptisme de persones que estan en una condició matrimonial complexa; **N. 250: tendències homosexuals:** *desitgem reiterar que tota persona, independentment de la seva tendència sexual, ha de ser respectada en la seva dignitat i acollida amb respecte, procurant evitar tot signe de discriminació injusta, i particularment qualsevol forma d'agressió i violència.* **N. 251: projecte d'equiparació de les unions entre persones homosexuals amb el matrimoni:** *no existeix cap fonament per assimilar o establir analogies, ni tan sols remotes, entre les unions homosexuals i el disseny de Déu sobre el matrimoni i la família. És inacceptable que les Esglésies locals sofreixin pressions en aquesta matèria i que els organismes internacionals condicionin l'ajuda financera als països pobres a la introducció de lleis que institueixin el "matrimoni" entre persones del mateix sexe.* **N. 252: famílies monoparentals:** el progenitor que viu amb el fill màxim recolzament i consol. **N. 253 al 258: la mort d'una persona estimada.**

Capítol Setè: Enfortir l'educació dels fills (nn. 259 al 290)

- Se subratlla la funció educativa de les famílies: important però complexa. **N. 261:** El Papa torna a repetir el principi del començament: *el temps és superior a l'espai.* Anima als pares a generar processos més que dominar

espais: no obsessió del control dels pares: *si un pare està obsessionat per saber on està el seu fill i per controlar els seus moviments, només buscarà dominar el seu espai. D'aquesta forma no l'educarà, no l'enfortirà, no el prepararà per afrontar desafiaments. El que interessa sobretot és generar en el fill, amb molt d'amor, processos de maduració de la seva llibertat, de capacitat, de creixement...* **N. 263 al 267: Formació ètica dels fills:** Els pares no poden delegar completament en l'escola la formació moral dels seus fills.

- **N. 268 al 270: valor de la sanció com a estímul:** Cal educar en què les males accions tenen conseqüències pels altres. Despertar la capacitat de posar-se en el lloc de l'altre i de patir pel seu sofriment quan se li ha fet mal. Algunes sancions poden complir aquesta finalitat. En aquest sentit el Papa valora la correcció.
- **N. 271 al 274: pacient realisme:** cal gradualitat. Aportacions valuoses en aquest sentit de la psicologia i de les ciències de l'educació.
- **N. 274 al 279: la vida familiar com a context educatiu:** *la família és la primera escola dels valors humans, on s'aprèn el bon ús de la llibertat.* **N. 275:** *En aquest temps, en el que regnen l'ansietat i la presa tecnològica, una tasca important de les famílies és educar per a la capacitat d'esperar. No es tracta de prohibir als nens que juguin amb els dispositius electrònics, sinó de trobar la forma de generar en ells la capacitat de diferenciar les diverses lògiques i de no aplicar la velocitat digital a tots els àmbits de la vida.* El Papa parla del vici del "vull i ho tinc". **N. 276:** la família com l'àmbit de la socialització primària: primer lloc on un es socialitza amb el món. **N. 277:** en la llar repensar els hàbits del consum. Igualment, els moments difícils i durs de la vida familiar poden ser molt educatius: per exemple, una malaltia compartida. **N. 278: tecnologies de la comunicació i la distracció:** El Papa reconeix que quan són ben utilitzades poden ser útils per connectar als membres de la família malgrat la distància. Però adverteix que *no substitueixen ni reemplacen la necessitat del diàleg més personal i profund que requereix del contacte físic, o, al menys, la veu de l'altra persona.* A la família també això ha de ser objecte de diàleg i d'acords (mòbils...). Es parla de *autisme tecnològic.*
- **N. 280 al 286: Sí a l'educació sexual:** Comença citant el Concili Vaticà II que plantejava la necessitat d'una positiva i prudent educació sexual. El Papa diu: *auríem de preguntar-nos si les nostres institucions educatives han assumit aquest desafiament.* Costa pensar en educació sexual en una època on la sexualitat s'ha banalitzat. *Només podria entendre's en el marc d'una educació per l'amor, per la donació mútua.* **N. 282: Valor del pudor:** *és una defensa natural de la persona que resguarda la seva interioritat i evita ser convertida en un pur objecte. Sense el pudor, podem reduir l'afecte i la sexualitat només en genialitat, en morbositats que desfiguren la nostra capacitat d'estimar...* **N. 283:** Es parla de l'anomenat **sexe segur:** l'expressió sembla que fa entendre que un fill és un problema més que un do: *aquesta expressió transmet una actitud negativa envers la finalitat procreativa natural de la sexualitat, com si un possible fill fos un enemic del que cal protegir-se.* **N. 286:** Parla dels rols "masculí i femení": *s'ha d'ajudar als nens a acceptar amb normalitat aquests sans "intercanvis" que no treuen dignitat a la figura paterna: tasques domèstiques, etc.*

- **N. 287 al 290: transmetre la fe:** Resulta difícil per moltes causes. No obstant, la llar és el lloc on s'ensenyi a resar. Es subratlla la importància del testimoni dels pares en la pregària en família.

Capítol Vuitè: Acompanyar, discernir i integrar la fragilitat (nn. 291 al 312)

- **N. 293 al 295: gradualitat en la pastoral: Parla dels qui han contret matrimoni civil o simplement conviuen:** **N. 294:** *l'elecció del matrimoni civil, o en altres casos, de la simple convivència, freqüentment no està motivada per prejudicis o resistències a la unió sacramental, sinó per situacions culturals o contingents. En aquestes situacions podran ser valorats aquells signes d'amor que d'alguna forma reflecteixen l'amor de Déu. És precís afrontar totes aquestes situacions de forma constructiva, tractant de transformar-les en oportunitat de camí envers la plenitud del matrimoni i de la família a la llum de l'Evangelí. Es tracta d'acollir-les i acompanyar-les amb paciència i delicadesa.* Tal com Jesús amb la Samaritana.
N. 295: Cita a S. Joan Pau II i la llei de la gradualitat. No és la gradualitat de la llei sinó una gradualitat en l'exercici prudencial dels actes de les persones que no estan en condicions de comprendre, valorar o practicar determinades coses.
- **N. 296 al 301: Discerniment de les situacions anomenades “irregulars”:** El Papa afirma clarament que cal **INTEGRAR tots**, recordant el consens general dels Pares sinodals: *respecte a un enfocament pastoral dirigit a les persones que han contret matrimoni civil, que són divorciats i tornats a casar, o que simplement conviuen, correspon a l'Església revelar-los la divina pedagogia de la gràcia en les seves vides i ajudar-les a assolir la plenitud del disseny que Déu té per a ells.* **N. 298: els divorciats amb una nova unió:** Poden trobar-se en casos molt diferents que no han de ser catalogats. Es contempla que no es el mateix una segona unió consolidada en el temps, amb nous fills, amb provada fidelitat, entrega generosa, compromís cristià, coneixement de la irregularitat de la situació i gran dificultat per tornar enrere... També parla dels qui han fet grans esforços per salvar el primer matrimoni i van sofrir l'abandó injust o dels qui han contret una segona unió en vista a l'educació dels fills. De totes formes s'afirma clarament que *ha de quedar clar que aquests casos no són l'ideal que l'Evangelí proposa per al matrimoni i la família: DISTINGIR ADEQUADAMENT, DISCERNIR SITUACIONS; NO HI HA RECEPTES FÀCILS.* **N. 299: batejats que s'han divorciat i s'han tornat a casar civilment:** han de ser més INTEGRATS a la comunitat cristiana en les diverses formes possibles, evitant qualsevol perill d'escàndol. Es diu: *la seva participació pot expressar-se en diferents serveis eclesials: és necessari, per això, DISCERNIR quines de les diverses formes d'exclusió actualment practicades en l'àmbit litúrgic, pastoral, educatiu i institucional poden ser superades.* **N. 300:** El Papa afirma que *no calia esperar del Sínode o d'aquesta Exhortació una nova normativa general de tipus canònic, aplicable a tots els casos. Només podem animar a un responsable DISCERNIMENT PERSONAL I PASTORAL dels casos particulars que hauria de reconèixer que el grau de responsabilitat no és igual en tots els casos.*

- **N. 301 al 303: Circumstàncies atenuants en el discerniment pastoral:** Ja no es possible dir que tots els qui es troben en alguna situació així anomenada “irregular” viuen en una situació de pecat mortal, privats de la gràcia santificant. **N. 302: imputabilitat i responsabilitat:** Cita el Catecisme de l'Església Catòlica: *la imputabilitat i la responsabilitat d'una acció poden quedar dissimulades i inclús suprimides a causa de la ignorància, de la inadvertència, la violència, el temor, els hàbits, els afectes desordenats i altres factors psíquics o socials.* **N. 303: valor de la consciència:** la consciència de les persones ha de ser millor incorporada en la praxis de l'Església en algunes situacions que no realitzen objectivament la nostra concepció del matrimoni.
- **N. 304 al 306: Normes i discerniment:** Les normes generals presenten un bé que mai pot ser desatès o descuidat però en la seva formulació no poden abraçar absolutament totes les situacions particulars. Al mateix temps, cal dir, que el que porta part d'un discerniment pràctic davant una situació particular no pot ser elevat a categoria d'una norma (excepció és una excepció). Per creure que tot és blanc o negre a vegades tanquem el camí de la gràcia i del creixement, i desanitem camins de santificació que donen glòria a Déu. **N. 306:** es proposa la *via caritatis*.
- **N307 al 312: La lògica de la misericòrdia pastoral:** El Papa inicia aquests números recordant que no es pot renunciar a proposar l'ideal ple del matrimoni i s'oposa a qualsevol forma de relativisme, o a un excessiu respecte a l'hora de proposar-lo. *Comprendre les situacions excepcionals mai implica amagar la llum de l'ideal més ple.* **N. 308:** No obstant el que ha dit anteriorment el Papa afirma amb claredat que cal *acompanyar amb misericòrdia i paciència les etapes possibles de creixement de les persones que es van construint dia a dia.* *Comprenc als qui prefereixen una pastoral més rígida que no doni peu a cap mena de confusió. Però crec sincerament que Jesucrist vol una Església atenta al bé que l'Esperit vessa enmig de la fragilitat: una Mare que, al mateix temps que expressa clarament el seu ensenyament objectiu, no renuncia al bé possible, encara que corri el risc de tacar-se en el fang del camí”.* **N. 311:** No posar tantes condicions a la misericòrdia perquè sinó *la buidem de sentit concret i de significació real. És veritat que la misericòrdia no exclou la justícia i la veritat, però abans que tot hem de dir que la misericòrdia és la plenitud de la justícia i la manifestació més lluminosa de la veritat de Déu.* **N. 312:** la lògica que ha de predominar en l'Església és la de la misericòrdia.

Capítol Novè: *Espiritualitat matrimonial i familiar (nn. 313 al 325).*

- L'espiritualitat que brolla de la vida familiar. Feta de molts gestos concrets i reals. **N. 316:** *Una comunió familiar ben viscuda és un vertader camí de santificació en la vida ordinària.* **N. 317:** importància de la pregària en família. **N. 318: pregària en família** com a mitjà privilegiat per expressar i enfortir la fe Pasqual. **N. 319 al 320: espiritualitat de l'amor exclusiu i lliure:** en el matrimoni es viu també el sentit de pertànyer per complet a una persona. Això no vol dir prendre possessió de la intimitat més personal i secreta del ser estimat i només ell pot ocupar el centre de la seva vida. Es parla del principi del **realisme espiritual:** que el cònjuge no vulgui que l'altre saci completament les seves necessitats. **N. 321 al 325: Espiritualitat de la cura, del consol i de l'estímul.**